

ВІДГУК

офіційного опонента

**доктора юридичних наук, професора Городецької Марини Сергіївни
на дисертаційне дослідження Ювшина Вадима Васильовича
на тему «Забезпечення прав і свобод підозрюваного на стадії досудового
розслідування», поданого до захисту у разову спеціалізовану вчену раду
Національної академії внутрішніх справ на здобуття ступеня доктора
філософії в галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 «Право»**

Ступінь актуальності обраної теми обумовлюється системною необхідністю підвищення ефективності забезпечення прав і свобод підозрюваного на стадії досудового розслідування. Впровадження принципів правової держави, закріплених у Конституції України, передбачає реальне, а не формальне забезпечення прав людини в усіх сферах, зокрема у кримінальному судочинстві. Дотримання національних та міжнародних стандартів, в тому числі й вимог Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, є обов'язковим елементом ефективного кримінального провадження. Водночас підозрюваний, який має широке коло процесуальних прав, проте на практиці їх реалізація нерідко наштовхується на системні проблеми, що спричиняють порушення засад кримінального провадження, зокрема змагальності, рівності сторін тощо. Ці обставини особливо актуалізуються в умовах воєнного стану, коли держава внаслідок запровадження особливого правового режиму, може значно обмежити дотримання взятих на себе зобов'язань. Саме тому вбачається необхідним, щоб задекларовані у кримінальному процесуальному законі права підозрюваного були ефективно реалізовані вже під час досудового кримінального провадження.

Варто відзначити, що не всі норми, які регулюють засади кримінального провадження, особливо щодо забезпечення прав підозрюваного, демонструють належну дієвість. Актуальність теми дослідження додатково підсилюється запровадженням в Україні правового режиму воєнного стану, що істотно впливає на реалізацію та гарантування прав і свобод людини на стадії досудового розслідування. Особливе занепокоєння викликає те, що в умовах

воєнного стану реалізація прав підозрюваного стає більш ускладненою, а механізми їх захисту та подальшого відновлення можуть виявитися неможливими. Такий стан речей загрожує реалізації принципу верховенства права. Водночас значні обмеження фундаментальних прав людини у кримінальному провадженні, що фіксуються в численних рішеннях Європейського суду з прав людини, зокрема щодо порушень статей 3, 5, 6 та 13 Конвенції, засвідчують системний характер проблеми та необхідність її теоретичного осмислення й практичного розв'язання. При цьому дотримання прав підозрюваного на стадії досудового розслідування є ключовим чинником виконання завдань кримінального провадження в цілому. Недотримання процесуальних прав підозрюваного призводить до порушення принципу змагальності, виникнення сумнівів у справедливості досудового розслідування та, як наслідок, дискредитації самої мети кримінального провадження. Таким чином, дисертаційне дослідження В. В. Ювшина «Забезпечення прав і свобод підозрюваного на стадії досудового розслідування», відповідає сучасним потребам розвитку кримінального процесуального законодавства, сприяє зміцненню гарантій прав людини у досудовому кримінальному провадженні та має істотне практичне значення для правозастосовної діяльності.

Враховуючи зазначене, дисертаційне дослідження є не лише актуальним і своєчасним, а й надзвичайно важливим для подальшого розвитку науки кримінального процесу та вдосконалення правозастосовної практики. У роботі комплексно розглянуто сучасні виклики у сфері забезпечення прав і свобод підозрюваного, з урахуванням міжнародних стандартів, практики ЄСПЛ та реалій правового режиму воєнного стану. Сформульовані автором висновки і пропозиції мають високий рівень прикладної значущості, оскільки можуть бути враховані при підготовці змін до кримінального процесуального законодавства. Дослідження безумовно становить інтерес як для наукової спільноти, так і для нормотворчих органів для вирішення проблем дотримання прав людини у досудовому кримінальному провадженні.

Дисертація вирізняється системним і всебічним підходом до дослідження проблематики забезпечення прав і свобод підозрюваного на стадії досудового розслідування. Автором чітко окреслено загальну мету дослідження, яка полягає в аналізі теоретичних, правових та практичних аспектів досліджуваного питання, а також у розробленні обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення кримінального процесуального законодавства та практики його застосування в цій сфері. Поставлені завдання впливають із мети дослідження, відповідають сучасним науковим і практичним запитам і спрямовані на вирішення актуальних проблем, що постають перед правоохоронною та судовою системами в контексті дотримання процесуальних гарантій підозрюваного.

Аналіз чинного законодавства, узагальнення судової та слідчої практики, врахування статистичних та емпіричних даних дозволили автору запропонувати вивірені підходи до вдосконалення існуючих правових механізмів. У дисертації наукові положення ґрунтуються як на здобутках доктрини кримінального процесу, так і на результатах практичної діяльності правоохоронних органів, що забезпечує її прикладну цінність та обґрунтованість запропонованих висновків і пропозицій.

Дисертаційне дослідження повністю відповідає вимогам, які висуваються до наукових праць такого рівня, та узгоджується з правилами побудови і проведення комплексних наукових досліджень, вироблених методологічною наукою. Автором правильно сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, чітко визначено методологічну основу, що включає сукупність загальнонаукових, спеціальних та міждисциплінарних методів. Такий підхід забезпечив системність, цілісність і глибину наукового аналізу. Робота базується на належному рівні використаних джерел, серед яких наявні нормативно-правові акти, доктринальні праці, судова практика, а також результати проведеного анкетування.

Структура дисертації є логічною, послідовною та відповідає сучасним вимогам до наукових кваліфікаційних праць. Автор дотримується стандартів

академічної доброчесності, належно оформлює результати дослідження, наводить переконливі аргументи та належне обґрунтування кожного висновку. Таким чином, робота демонструє високий рівень наукової культури й відповідає ustalеним критеріям фахового наукового пошуку.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані в дисертації забезпечується насамперед широтою і різноманітністю опрацьованої бази літературних джерел. Автором використано значну кількість судових рішень національних судів і Європейського суду з прав людини, а також фундаментальних наукових праць провідних фахівців у галузі кримінального процесу. Такий підхід дозволив не лише окреслити загальні теоретичні засади досліджуваного питання, а й проаналізувати його практичну реалізацію в умовах сучасного правозастосування. Крім того, висновки автора базуються на цілісному використанні методологічного інструментарію. Зокрема, застосовано загальнонаукові методи, зокрема аналіз і синтез для структурування матеріалу, а також метод аналогії для виявлення спільних ознак правових явищ. Із спеціальних методів ефективно використано формально-юридичний метод для тлумачення норм кримінального процесуального права та порівняльно-правовий метод для вивчення зарубіжного досвіду в контексті забезпечення прав підозрюваного. Завдяки такому комплексному підходу забезпечено належний рівень аргументованості та достовірності результатів дослідження.

Автор ґрунтовно опрацював нормативно-правові акти, наукові джерела, судову практику, а також статистичні матеріали та емпіричні дані, отримані в результаті анкетування. Це дало змогу всебічно охопити об'єкт дослідження та сформулювати висновки, що мають належний теоретичний рівень і практичну значущість. Достатній рівень апробації результатів дослідження підтверджується участю здобувача в науково-практичних конференціях всеукраїнського та міжнародного рівнів, а також оприлюдненням основних положень роботи в наукових публікаціях, зокрема у фахових виданнях. Це забезпечує відкритість та академічне обговорення здобутих результатів, що відповідає принципам сучасної

наукової комунікації та підвищує обізнаність наукової спільноти про представлені автором наукові результати.

Теоретичні положення, зроблені висновки та сформульовані рекомендації відповідають вимогам, що ставляться до такого виду наукових досліджень. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, полягає в тому, що дисертація є одним з перших у національній юридичній науці досліджень забезпечення прав і свобод підозрюваного на стадії досудового розслідування, з огляду на сучасний стан законодавства та правоохоронної діяльності, міжнародні правові стандарти в галузі кримінального судочинства та практику Європейського суду з прав людини. За результатами проведеного аналізу сформульовано наукові положення і висновки, запропоновані особисто дисертантом. Особливої уваги заслуговують такі: 1) вперше автором: аргументовано, що повноваження слідчого щодо забезпечення прав і свобод підозрюваного на стадії досудового розслідування формують систему регульованих кримінальним процесуальним законодавством публічно-владних прав та обов'язків службових осіб органу Національної поліції, органу безпеки, органу Державного бюро розслідувань, органу Бюро економічної безпеки України, Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, уповноважених здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень, спрямованих на всебічне, повне й неупереджене дослідження обставин кримінального провадження, виявлення як тих обставин, що викривають, так і тих, що виправдовують підозрюваного, а також обставин, які пом'якшують чи обтяжують його покарання, надання їм належної правової оцінки та забезпечення прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень; відповідно до ст. 42 КПК України, здійснено розподіл прав підозрюваного на три категорії прав; обґрунтовано, що нагляд прокурора у формі процесуального керівництва на досудовій стадії кримінального провадження щодо забезпечення прав і свобод підозрюваного – це самостійний вид процесуальної діяльності прокурора, спрямований на виконання завдань

кримінального провадження шляхом дотримання законів органом, який здійснює досудове розслідування та оперативно-розшукову діяльність, забезпечення своєчасного повідомлення про підозру, повідомлення про нову підозру або зміну раніше повідомленої підозри в порядку, передбаченому ст. 276–279 КПК України, погодження або відмову в погодженні клопотань слідчого, детектива до слідчого судді щодо проведення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій, застосування заходів забезпечення кримінального провадження, погодження, внесення змін чи відмова в погодженні обвинувального акта, клопотань про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, скасування незаконних чи необґрунтованих постанов слідчого, дізнавача, детектива, а також здійснення інших процесуальних дій, передбачених КПК України; 2) удосконалено: наукові положення про необхідність подання підозрюваним доказів під час досудового розслідування в тих випадках, коли ці докази можуть підтвердити наявність обставин, що виключають кримінальну протиправність дій або слугують підставою для закриття кримінального провадження; теоретичні погляди стосовно правомірної поведінки підозрюваного в процесі реалізації його права відмовитися давати показання або давати завідомо неправдиві показання; наукові положення щодо тлумачення поняття «забезпечення прав і свобод підозрюваного», яке визначено як сукупність кримінальних процесуальних гарантій, які сторона обвинувачення, сторона захисту та слідчий суддя надають відповідно до чинного законодавства для реалізації підозрюваним своїх процесуальних прав і свобод на стадії досудового розслідування, унаслідок порушення яких настає юридична відповідальність; твердження стосовно того, що участь захисника сприяє забезпеченню балансу між обвинуваченням і захистом, допомагає уникнути можливих недоречностей та недостатнього розгляду фактів, а також забезпечує дотримання процесуальних прав і свобод підозрюваного; обґрунтування положення щодо доцільності виконання керівником відповідного органу прокуратури окремих повноважень слідчого судді стосовно вирішення питання про застосування

таких заходів забезпечення кримінального провадження, як привід, тимчасовий доступ до речей і документів та арешт майна, в умовах правового режиму воєнного стану та у разі відсутньої об'єктивної можливості виконання слідчим суддею повноважень щодо прийняття рішення про застосування вказаних заходів забезпечення кримінального провадження; наукове бачення щодо доцільності відновлення практики прийняття рішення щодо обрання особистого зобов'язання та особистої поруки слідчими, а не слідчими суддями; наукові погляди стосовно застосування запобіжних заходів у вигляді тримання під вартою, домашнього арешту та застави виключно за ухвалою слідчого судді.

Повнота викладення основних результатів дисертації в наукових виданнях. Дисертаційне дослідження виконано автором самостійно, з дотриманням принципів академічної доброчесності. Наукова робота є комплексною за змістом, системною за структурою та послідовною у викладі матеріалу. Усі сформульовані в дисертації висновки та пропозиції ґрунтуються на результатах особистого наукового пошуку дисертанта, який спирався на належно обґрунтовану нормативну, теоретичну та емпіричну базу. Під час обґрунтування власних положень автор використовував наукові джерела інших дослідників виключно з відповідними посиланнями, що засвідчує дотримання стандартів наукового цитування та коректності використання джерел. Основні положення й висновки дослідження знайшли належне відображення в опублікованих наукових працях здобувача, зокрема у статтях, що надруковані у фахових виданнях, включених до переліку МОН України. Це свідчить про достатню апробацію результатів дослідження в науковому середовищі та підтверджує їх вагомість і значущість як для розвитку правової науки, так і для вдосконалення правозастосовної практики.

Всебічне вивчення змісту дисертаційного дослідження В.В. Ювшина на тему «Забезпечення прав і свобод підозрюваного на стадії досудового розслідування» дає підстави зробити висновок про те, що за всіма формальними і змістовними ознаками дисертація відповідає вимогам, що пред'являються до такого виду робіт.

Враховуючи зазначене, В.В. Ювшин зарекомендував себе як сумлінний і відповідальний науковець, який володіє високим рівнем аналітичного мислення та здатністю до осмислення складних правових проблем. В процесі дослідження він продемонстрував уміння обґрунтовано викладати матеріал, поєднувати теоретичні положення з практичними аспектами правозастосування, аналізувати чинне законодавство та практику його реалізації. Автор уміло формулює виважені, аргументовані висновки, спираючись на використання широкого кола загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, що свідчить про його високу обізнаність.

Основні результати роботи відображено в 10 наукових публікаціях, серед яких 4 статті – у збірниках, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, 6 тез – у збірниках матеріалів міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації на практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження В. В. Ювшина на тему «Забезпечення прав і свобод підозрюваного на стадії досудового розслідування» можуть бути використані в правозастосовній сфері органів досудового розслідування Національної поліції України – під час проведення занять у системі службової підготовки, семінарів, нарад і підготовки листів-роз'яснень до органів досудового розслідування територіальних органів Національної поліції України; науково-дослідній роботі – у межах проведення подальших наукових досліджень проблем забезпечення прав і свобод підозрюваного на стадії досудового розслідування; освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін, підготовки навчальних і методичних посібників, підручників, курсів лекцій тощо.

Зміст та оформлення дисертації. Дисертація містить анотацію, перелік умовних позначень, вступ, три розділи, що мають сім підрозділів, висновки, список використаних джерел і шість додатків.

У вступі чітко сформульовано мету й завдання дослідження, визначено об'єкт і предмет, окреслено методологічну основу, розкрито наукову новизну та

практичне значення одержаних результатів. Крім того, наведено дані про апробацію основних положень дисертації та представлено її структуру й обсяг.

У розділі 1 «Теоретичні основи дослідження проблем забезпечення прав і свобод підозрюваного на стадії досудового розслідування» автором розглянуто питання, пов'язані із сучасним станом дослідження проблем забезпечення прав і свобод підозрюваного на стадії досудового розслідування, правами і свободами підозрюваного в контексті розвитку кримінального судочинства України, та практикою Європейського суду з прав людини щодо забезпечення прав і свобод підозрюваного на стадії досудового розслідування.

В.В. Ювшин слушно наголошує, що чинне кримінальне процесуальне законодавство застосовується з урахуванням практики ЄСПЛ. Таким чином, кожен в Україні має можливість безпосередньо застосовувати положення відповідних міжнародних конвенцій. Передусім це стосується і всіх громадян України у випадках, коли органи досудового розслідування, прокуратури та суди повинні дотримуватися цих норм у своїй діяльності. Підозрювані як учасники кримінального провадження мають право посилатися на норми міжнародного права в усіх випадках, а не лише у випадках колізії норм, оскільки права і свободи, встановлені цими нормами, є невід'ємною частиною їхнього статусу в кримінальному провадженні (стор. 75).

Автор справедливо зауважує, що підозрюваний наділений комплексом конституційних і процесуальних прав, закріплених у Конституції України, міжнародно-правових актах у сфері захисту прав людини, КПК України та законах України. Кожне право є самостійною цінністю і в жодному разі не може бути проігнороване органами, що здійснюють досудове розслідування чи судовий розгляд. Органічне поєднання всіх прав, що забезпечуються під час кримінального провадження, є надійною гарантією від незаконного притягнення до кримінальної відповідальності та обмеження прав, свобод та інтересів підозрюваного (стор. 76).

У розділі 2 «Суб'єкти забезпечення прав і свобод підозрюваного на стадії досудового розслідування» дисертантом досліджено питання щодо

кримінальної процесуальної діяльності слідчого щодо забезпечення прав і свобод підозрюваного, а також участі захисника в забезпеченні прав і свобод підозрюваного.

В.В. Ювшин слушно звертає увагу, що в змісті ст. 277 КПК України дублюються п. 4 та 6. Зокрема, п. 4 визначає обов'язковість викладення змісту підозри в повідомленні, тоді як п. 6 вказує на необхідність стислого опису фактичних обставин кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, включаючи зазначення часу, місця вчинення та інших суттєвих обставин, відомих на момент повідомлення про підозру. Крім того, ст. 277 КПК України не передбачає зазначення місця, дати та часу складання повідомлення про підозру. Проте ч. 4 ст. 278 КПК України вказує на необхідність невідкладного внесення слідчим або прокурором дати та часу повідомлення про підозру до ЄРДР. Тому в повідомленні, яке вручається підозрюваному, слід обов'язково зазначати місце, дату його складання, а також місце, дату і час вручення, а також підпис підозрюваного. Це має важливе значення для забезпечення прав підозрюваного (стор. 143).

Варто підтримати позицію дисертанта про те, що вручення повідомлення про підозру має здійснювати прокурор, слідчий або інша уповноважена особа безпосередньо, оскільки правова норма передбачає саме вручення, а не передачу (стор. 83). Письмове повідомлення про підозру вручається в день його складання прокурором або слідчим, а якщо це неможливо – у спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень, тобто викликом або примусовим приводом (стор. 142).

Дисертант правильно вказує, що право особи на захист виникає з моменту початку кримінального провадження, а саме з часу внесення відомостей до ЄРДР або повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, що надає їй статус підозрюваного (стор. 117).

Також доречно підтримати пропозицію щодо внесення змін і доповнень до ч. 3 ст. 93 КПК України, що витребування документів або їх копій, завірених у встановленому порядку, захисником, за винятком документів чи їх копій, що

містять державну або службову таємницю, здійснюється шляхом подання адвокатського запиту відповідно до вимог Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (стор. 123).

У розділі 3 «Прокурорський нагляд і судовий контроль щодо забезпечення прав та свобод підозрюваного на стадії досудового розслідування» автором розкрито зміст прокурорського нагляду щодо забезпечення прав і свобод підозрюваного та сутність судового контролю щодо забезпечення прав і свобод підозрюваного.

Дисертант слушно зазначає, що ані ст. 3 КПК України, ані положення глави 22 КПК України не роз'яснюють сутність терміну «повідомлення про підозру». Своєю чергою це негативно позначається на ефективності реалізації кримінальних процесуальних гарантій, які забезпечують права особи з боку обвинувачення (стор. 152).

Автор підкреслює, що виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, а також ухвалення законних і справедливих судових рішень, виконання завдань кримінального провадження, передбачених ст. 2 КПК України, можливі лише за умови застосування визначених цим кодексом засобів, включаючи негласні. Проте повноваження прокурора, що стосуються забезпечення законності під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, визначені КПК України. Вони мають процесуальний характер і є частиною нагляду за дотриманням законів у межах процесуального керівництва досудовим розслідуванням. Проте прокурор не має повноважень для безпосереднього проведення таких дій. На відміну від слідчих (розшукових) дій, прокурор не є суб'єктом, який здійснює негласні слідчі (розшукові) дії (стор. 177-178). Водночас автор закономірно звертає увагу на те, що важливою гарантією забезпечення прав і свобод підозрюваного є положення, яке надає прокурору право забороняти або припиняти проведення негласних слідчих (розшукових) дій у разі виявлення порушень законності (ч. 3 ст. 246 України). Передусім це стосується закріплення контрольних-наглядних повноважень: якщо обов'язок здійснення прокурорського нагляду за негласними

обмеженнями покладено на прокурора в межах кримінального провадження, то контроль за законністю та обґрунтованістю таких обмежень залишається в компетенції керівника органу прокуратури (стор. 180).

В.В. Ювшин відмічає, що судовий контроль на стадії досудового розслідування здійснюється через три основні процесуальні форми: ухвалення рішень щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження, надання дозволів на проведення окремих слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, а також розгляд скарг учасників досудового розслідування на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора (стор. 202).

Автор цілком обґрунтовано стверджує, що слідчий суддя є гарантом законності й обґрунтованості обмеження конституційних прав підозрюваного під час проведення слідчих (розшукових) дій, зокрема обшуку житла чи іншого володіння особи, негласних слідчих (розшукових) дій, застосування заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема затримання уповноваженою службовою особою в умовах воєнного стану, а також захищає підозрюваного від неправомірних дій і рішень органів досудового розслідування або прокурора. Межі судового контролю залежать від ступеня ініціативи слідчого судді в здійсненні своїх повноважень та від цілей і засобів досягнення цієї мети. На судовому контролі перебувають кримінальні провадження. Слідчий суддя не має права виходити за ці межі під час здійснення повноважень щодо забезпечення прав і свобод підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення. Наскільки слідчий суддя виконує функції судового контролю, безпосередньо залежить від предмета розслідування (стор. 226-227).

На підставі проведеного дослідження дисертантом запропоновано зміни до норм КПК України, які викладено у Додатку А (стор. 263-270).

Список використаних джерел містить 235 найменувань, розміщених на 29 сторінках.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Водночас дисертаційне дослідження В.В. Ювшина, як будь-яке

наукове дослідження такого рівня, не позбавлене окремих недоліків, пов'язаних з різнобічністю поглядів щодо окремих положень. Водночас, варто наголосити, що загальна позитивна оцінка дисертації не виключає деяких зауважень, які потребують додаткової аргументації автором під час публічного захисту. Такими є наступні положення дисертаційного дослідження:

1. На стор. 21-22 дисертаційного дослідження автор зазначає, що повноваження слідчого щодо забезпечення прав і свобод підозрюваного на стадії досудового розслідування формують систему регульованих кримінальним процесуальним законодавством публічно-владних прав та обов'язків різних службових осіб, уповноважених здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень, спрямованих на всебічне, повне й неупереджене дослідження обставин кримінального провадження, виявлення як тих обставин, що викривають, так і тих, що виправдовують підозрюваного, а також обставин, які пом'якшують чи обтяжують його покарання, надання їм належної правової оцінки та забезпечення прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень. В цілому підтримуючи позицію дисертанта, слід зауважити, що всебічність, об'єктивність слідчого може суперечити функціональній спрямованості слідчого, який нормами кримінального процесуального закону віднесений до сторони обвинувачення (п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК України), а тому наділений процесуальними повноваженнями здійснювати кримінальне переслідування особи для притягнення останньої до кримінальної відповідальності. У зв'язку з цим, дисертанту під час захисту необхідно уточнити, яким чином його позиція щодо повноважень слідчого стосовно забезпечення прав і свобод підозрюваного узгоджується з обвинувальною спрямованістю діяльності слідчого.

2. На стор. 22 дисертації автор зазначає про розподіл прав підозрюваного на три категорії прав: 1) права, спрямовані на виконання вимог підозрюваного; 2) права, що можуть бути реалізовані безпосередньо підозрюваним; 3) права, спрямовані на забезпечення процесуального положення підозрюваного в кримінальному провадженні. Не заперечуючи

висновок автора, хотілось би зазначити, щодо категорії прав, що можуть бути реалізовані безпосередньо підозрюваним. Логічною до запровадження є також категорія антагоніст - права, що можуть бути реалізовані підозрюваним за рахунок правозастосовної діяльності уповноважених осіб. Оскільки, дійсно, окремі права підозрюваний не може реалізувати самостійно, але може реалізувати їх, вступаючи у кримінальні процесуальні відносини з суб'єктами, які ведуть кримінальний процес, наприклад зі слідчим, прокурором, слідчим суддею тощо. Таким чином його права реалізуються за рахунок правозастосовної діяльності суб'єктів, що ведуть кримінальний процес. Можливо дані права підозрюваного дисертант включає до іншої категорії та за іншими критеріями. Автору доцільно надати додаткові пояснення щодо розуміння та вирішення цього питання.

3. На стор. 164-165 дисертації автор, посилаючись на вчених В.В. Рогальську та Т.Г. Фоміну, а також на Кримінальний процесуальний кодекс України зазначає про повноваження керівника органу прокуратури, яке полягає у тому, що під час обрання запобіжного заходу тримання під вартою він має оцінити в сукупності всі обставини, закріплені в ст. 178 КПК України, а також про те, що на керівника органу прокуратури покладаються ті самі обов'язки, що й на слідчого суддю. Лише на стор. 168 дисертації автор вказує про те, що положення кримінального процесуального законодавства щодо вказаних повноважень керівника органу прокуратури втратили чинність. Таке викладення матеріалу автором дещо вводить в оману під час ознайомлення з текстом дисертації, оскільки дає привід вважати, що дисертант аналізує норми законодавства у застарілій редакції, що втратила актуальність. Автору слід було б підійти більш виважено до структурування тексту у цій частині роботи. Якщо автор мав підстави до такого підходу викладення, то йому слід надати додаткові пояснення за цим питанням.

4. На стор. 232 дисертації автор визначає поняття нагляду прокурора у формі процесуального керівництва на досудовій стадії кримінального провадження щодо забезпечення прав і свобод підозрюваного, включаючи до

його змісту інші процесуальні дії, передбачені КПК України. Загалом погоджуючись зі змістом вказаного поняття, необхідно зазначити, що включення до нього інших процесуальних дій негативно відображається на чіткості та однозначності дефініції нагляду прокурора у формі процесуального керівництва на досудовій стадії кримінального провадження щодо забезпечення прав і свобод підозрюваного. Тому під час захисту дисертації автору потрібно надати відповідь про те, що охоплюється словосполученням «інші процесуальні дії».

Проте висловлені зауваження не суперечать загальному позитивному враженню від дисертаційного дослідження, оскільки їх зміст має дискусійний характер, який обумовлює плюралізм думок щодо розроблюваної проблематики та сприяють подальшим науковим пошукам.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час ознайомлення з дисертаційним дослідженням та науковими публікаціями автора фактів порушення академічної доброчесності не виявлено. Робота відповідає встановленим вимогам щодо самостійності наукового пошуку, правильності оформлення джерел та дотримання етичних стандартів. Цитування використаних праць здійснено відповідно до вимог чинних правил, а всі запозичення належно оформлені. Ознак плагіату в тексті дисертації не встановлено. Сформульовані автором висновки мають ознаки наукової новизни, є оригінальними, аргументованими та зробленими самостійно, що свідчить про високий рівень дотримання принципів академічної доброчесності.

Висновок про відповідність дисертації поставленим вимогам. Дисертаційне дослідження Ювшина Вадима Васильовича на тему «Забезпечення прав і свобод підозрюваного на стадії досудового розслідування», представлене на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право», є комплексним, обґрунтованим, самостійним і завершеним науковим дослідженням, у якому отримано науково обґрунтовані результати, що вирізняються новизною у розробленні та обґрунтуванні положень теоретичного і практичного спрямування, за своїм змістом відповідає

спеціальності 081 «Право» та вимогам, визначеним у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (в редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 19.05.2023 р. № 502)) та Вимогам до оформлення дисертації (Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40), а її автор – Ювшин Вадим Васильович – цілком справедливо заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

**Офіційний опонент –
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального процесу
та криміналістики факультету № 1
Донецького державного університету
внутрішніх справ**

Марина ГОРОДЕЦЬКА